

סוטה כו

מישה שווערד

1. רמב"ם יד החזקה הלכות שוטה פרק ב

(ז) מעוברת ומניקה מקנא לה ומשקה אותה כמות שהיא אשה העומדת לשתות ומת בעלה קודם שתשתה אינה שותה ולא נוטלת כתובתה:

2. ספר איזהו מקומן

מעוברת ומניקת עצמו או שותה או לא
נוטלת כתובתה:

א] לפירש"י קמ"ל דלא חיישינן למיתת הולד, וכן נקט המאירי, וכן דקדק המשל"מ (ס. ז.) מלשון הרמב"ם שם. ברם תוס' סברי שממתינים עד שתלד, והכא קמ"ל דלא אמרינן שאינה בת קינוי, עי"ש.

ב] ולשיטת רש"י - כתב הדבר שאול (מ.ה. ס.) דאף ששותה בעודה מעוברת, אך אם רוצה הבעל שלא להשקותה עד שתלד נראה דמניחין אותו להמתין.

3. תוספות מסכת סוטה דף כו עמוד א

מעוברת עצמו או שותה וכו' - רש"י פ"י ולא אמרינן דלא לקטליה לולד ותימה אמאי אית לן למקטליה מה איכפת לן נמתינן עד שתלד הא תנן בפ"ק דערכין (דף ז.) האשה היוצאה ליהרג אין ממתינין לה עד שתלד והתם גזירת הכתוב הוא ומתו גם שניהם לרבות את הולד והתם משמע טעמא דרבי קרא הא לא רבי קרא לא קטליניה ליה משום דממונא דבעל הוא כדכתיב (שמות כא) כאשר ישית עליו בעל האשה והכא הכי פירושא מעוברת עצמו אע"ג דקינא לה כשהיא מעוברת שותה לאחר שתלד ולא אמרינן כמו גבי מעוברת חבירו דאי קינא לה כשהיא מעוברת וילדה ומת הולד או הפילה אפ"ה אינה שותה דלאו בת קינוי היתה דממעט לה בספרי מכי תשטה אשתו וכדאמרינן בירושלמי לא היו [לן] אשה ובנים וכו' כבר [נראית] שלא לשתות.

4. שפת אמת מסכת סוטה דף כו עמוד א

בגמ' מעוברת ומניקת עצמו וכו', ע"י רש"י ותוס', ונראה דלרש"י לא דמי להתם [ערכין ז' ע"א] דאנן לא קטלינן לה רק בידי שמים ואין אנו ערבינן על זה.

5. ערוך השולחן אבן העזר סימן קעח סעיף מב

כתב הרמב"ם (שם) מעוברת ומניקה מקנא לה ומשקה אותה כמות שהיא עכ"ל כלומר דאין ממתינין לה עד שתלד ועד שתגמול את בנה וכן פירש"י (כ"ו.) ותמהו בזה דלמה לא ניחוש לסכנת הולד ונמתינן (תוס') ומדברי הרמב"ם עצמו בפ"ב מסנהדרין מבואר דכל דליכא עינוי הדין ממתינים עד שתלד (מ"מ) ונ"ל דטעמם הוא דוודאי אם ידענו שטמאה היא והולכת למות היינו ממתינים אבל כאן ספק הוא ויותר קרוב לוודאי שטהורה היא מדהולכת לשתות שהרי בידה שלא לשתות כמ"ש וא"כ למה נמתינן כיון שצוועקת שהשתייה תברר שטהורה היא ומ"מ י"א דבעודה מעוברת ומניקה אין משקין אותה וכוונת הש"ס להשקותה א"כ וקמ"ל דלא אמרינן כיון שעתה אינה ראויה לשתיה אינה ראויה גם לקינוי אלא דראויה לקינוי (תוס' שם ועי' מ"מ רצ"ע דזה נשמע מארוסה ודו"ק):

6. ספר שערים מציוונים בהלכה

שהבאנו מחלוקת תשו' חות יאיר עם תשו' שאילת יעב"ץ, באשה שקלקלה והיא מעוברת בזנות, אי מתרת לה לגמוע תרופה כדי לשלשל ולהפיל הולד. ובמנחה חריבה העיר שפיר, דאפ"י להשאילת יעב"ץ שהוא מתיר, היינו דהיא עושה המעשה, אבל מנ"ל דאנן הב"ד מתרים להרוג אותה עם הולד במקום שיכולין להמתין עד שיוולד. ונראה דאפשר דשיטת היעב"ץ דדוקא בולד כשר ממתינים עד שיוולד הולד, אבל אם הולד ממזר אין צריך להמתין, כדי שלא ירבו ממזרים בישראל. שוב

7. ספר איזהו מקומן

וְוּנְקָתָהּ וְנִזְרְעָה זֶרַע - א] הַמִּשְׁךְ חֲכָמָה פֶּרִי
נשא (על פסוק זה) מפרש דהקרא
רומז שגם הסוטה שנטהרה צריכה להתנקות,
וכדאיתא בתוספתא (ג. ד.) שראויה היתה
ליסורין לפי שהכניסה עצמה לספק הזה, ומה
שנתבזה ונתנוולה בשתית המים המרים
מכפר עליה ותנקה מעון. וזהו פירוש הכתוב
"הנקי ממי המרים המאריים האלה" כלומר
שתתנקה ע"י שתית המים ובזיונו, וזהו נמי
דקאמר קרא "וּנְקָתָהּ וְנִזְרְעָה זֶרַע".

8. תוספות מסכת סוטה דף כו עמוד א

אמר לו רבי ישמעאל א"כ יסתרו כל עקרות ויפקדו - תימה ור' ישמעאל לימא ליה לנפשיה יסתרו כל יולדות בצער וילדו בריוח וזו הואיל ולא נסתרה הפסידה.

9. תוספות הרא"ש מסכת סוטה דף כו עמוד א

שאם היתה יולדת בצער יולדת בנחת. ובשביל זה לא יסתרו הנשים.

10. ספר שערים מציוונים בהלכה

יסתרו כל יולדת בצער וילדו בריוח, ויש לתרץ
דמה שתגרום מחיקת השם נמי אין איסור, כיון
דהתורה התירה מחיקת השם לעשות שלום
שלא תתגרש, ה"ה בעקרה דכל שלא נפקדה
אין שלום, אבל משום צער בודאי לא הותר
מחיקה. ובצל"ח (ברכות שם) תירץ, דאינה
בטוחה אם תסתור, דילמא לא ירצה הבעל
להשקותה ותתבזה בחנם. אבל עדיין קשה למה
נתברכה, והרי עברה על איסור יחוד, ויש לומר
דעל זה קיבלה בושח גדולה בפני עם ישראל
ונתכפרה, וכדאיתא במס' ברכות (יב:) כל

וע"י בירושלמי (פ"ג ה"ג) רשב"א אומר
אפי' טהורה ששתתה, סופה שהיא מתה
בתחלואים רעים, מפני שהכניסה עצמה לספק
הזה. אבל ברמב"ם (סוטה פ"ג הכ"ב) כתב,
סוטה ששתתה והיתה טהורה, ה"ז מתחזקת
ופניה מזהירות, ואם היה בה חולי יסור כו'.
ובכלי חמדה (נשא דף כה.) מפרש דמהא
דהוסיף הרמב"ם על לשון הגמ' שתתרא מכל
חולי ותתחזק ע"י ההשקאה, נראה דלא ס"ל
כהירושלמי, ואדרבה זכות הוא לה. וע"י
בתרגום יונתן (נשא ה-כח) ותפוק זכיא וזויה
מנהר כו'. ובבעה"ט כתב שאם היא טהורה
תזכה לכנים צדיקים בעלי תורה.

11. ספר איזהו מקומן

אם כן יסותרו כל העקרות ויפקדו - מהר"ץ

חיות הביא שהקשה יד המלך מה רע בכך שתחפש אשה אופנים שיועילו לה להפקד, ומנא לן לאסור ההשתדלות בזה. ותירץ הקושית הגמ' היא על הא דק"ל (ג.) שנאמנות עד אחד בסוטה היא משום שרגלים לדבר שהרי קינא לה ונסתרה, ואי נימא שעקרות נפקדות כך שוב אין רגלים לדבר.

ומהר"ץ חיות תירץ דהא חזינן במתני' לעיל ז. שבי"ד מאיימין עליה כדי שלא ימחה השם הגדול על המים, וא"כ הקושיא היא דכל העקרות יסותרו ויגרמו מחיקת השם הגדול.

ונתיבות הקודש כתב דלא משמע דהוא משום מחיקת השם, ומסיק לפי שהוא הנהגה נגד השגחת הבורא ית', דכיון שנגזר בידי שמים שתהא עקרה אסור לה לעשות תחבולות נגד גזירת מלכו של עולם.

ובמראה הפנים (פ"ג זירושלמי) משמע שאכן אין רע בכך שתשתדל להפקד ע"י סתירה שאין בה איסור, אך עיקר טענת ר' ישמעאל שהצנועה תפסיד לפי שלא תרצה לעבור על איסור יחוד בהיסתרה - עי' בדבריו. וכן נקט הכרם נטע דרשאית להיסתר באופן שאין איסור יחוד, וגם אין לחוש לאיסור מחיקת השם, כיון שהתורה התירה לעשות שלום שלא תתגרש, ה"ה עקרה כל זמן שלא נפקדה אין שלום.

חנה

• תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לא עמוד ב

ותאמר לא אדני - אמר עולא ואיתימא רבי יוסי ברבי חנינא, אמרה ליה: לא אדון אתה בדבר זה, ולא רוח הקודש שורה עליך, שאתה חושדני בדבר זה... אמר רבי אלעזר: אמרה חנה לפני הקדוש ברוך הוא: רבוננו של עולם, אם ראה - מוטב, ואם לאו - תראה, אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, וכיון דמסתתרנא משקו לי מי סוטה, ואי אתה עושה תורתך פלסתר, שנאמר: בונקתה ונזרעה זרע.

• שו"ת חתם סופר חלק ד (אבן העזר ב) סימן צו

... ונ"ל ראי' מחנה שאמרה אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי ונתקשו קמאי מי נשמע לה לייחד עמה [1] ולהנ"ל ניחא דלאחר קינוי תסתתר עמו בפתח פתוח לר"ה דאיסור יחוד ליכא וקפידא דבעל איכא

• שו"ת חתם סופר חלק ד (אבן העזר ב) סימן קב

ומ"מ נ"ל ראי' להרמב"ם מאגד' פי' פ' אין עומדין שאמר' חנה אם ראה ואם לא תראה אלך ואסתתר בפני אלקנ' בעלי ומקשי' העולם מי ישמע לה לעבור על אי' יחוד א"א שהוא מן התור' [2] אמנם להרמב"ם ניחא שתסתתר עם תרי או אפי' תלתא כשרי דמדין יחוד מותר ומ"מ תעשה היא באופן שיקפיד אלקנ' ויקנא לה מהם וישקה אותה ונקתה זרע ודברי הרמב"ם מוכרחים.

• מרומי שדה מסכת ברכות דף לא עמוד ב

אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי. פי' דבאמת אסור לאשת איש להסתתר ולהתייחד עם אחר. [3] אבל כאשר בעלה בעיר אין בזה איסור יחוד, מכ"מ אם הוא מקנא לה אסורה להסתתר. והיינו שאמרה בפני אלקנה בעלי, שהוא יהיה בעיר:

• **פני יהושע מסכת ברכות דף לא עמוד ב**

שם אם ראה תראה אמר ר"א אמרה חנה כו' אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי. ויש לתמוה חנה דנביאה היתה היאך אמרה אלך ואסתתר לעבור על איסור יחוד שאסור מן התורה, ואף אם תמצוי לומר שהיתה מטמנת עדים אחורי הגדר בענין שאותן עדים היו יכולים להרגיש ולראות שלא נעשה דבר וע"י עדים אחרים שראו סתירה גמורה היה מקנא לה אלקנה בעלה, אלא דאפ"ה מאן יימר דבכה"ג בדקו מיא כי בשיש עדים שהיא טהורה ובודאי לא גריעי עידי טהרה מעידי טומאה דאמרינן בסוטה אפילו כשיש עדים במדינת הים לא בדקו לה מיא וממילא דלפי"ז לא שייך בכה"ג ונקתה ונזרעה זרע, **ועוד דהיאך היתה רוצה לגרום שימחוק השם בחנם על ידה** כדאשכחן [סוטה ז' ע"א] בסוטה שאמר לה הכהן תן תודה שלא ימחוק השם על ידך. [4] **לכן נראה דמה שאמרה ואם לאו אלך ואסתתר לאו שהיתה רוצה להסתתר באמת, אלא שאמרה כן דרך מליצה והטחת דברים אם ראה לשמוע תפילתי דרך מתנת חנם מוטב ואם לאו תבוא בטענה זו לתבוע בדין שהרי אם היתה פרוצה והיתה**

מסתתרת היתה נפקדת ע"י השקאת מים וא"כ עכשיו שהיא צנועה למה תהא נפסדת, ואתי שפיר גמי הא דמוקמינן בסמוך מימרא דר"א הכא כרבי ישמעאל משום דמהאי טעמא גופא לא חייש רבי ישמעאל להא דמקשה ליה ר"ע א"כ ילכו כל העקרונות ויסתרו כיון דליכא למיחש להכי מטעמא דפרישות, ועוד דרבי ישמעאל לטעמיה דס"ל ברפ"ק דסוטה [ג' ע"א] וקינא את אשתו רשות א"כ ליכא למימר דילכו כל העקרונות ויסתרו דמאן יימר דמקנא לה בעלה, ואם תמצוי לומר שתעשה כן ברשות בעלה הא ודאי ליתא דאידך יביאה בעלה לבוא לידו איסור יחוד וליכנס לספק דנשים דעתן קלות כדאשכחן בברוריה [ע"י רש"י ע"ז י"ח ע"ב ד"ה משום מעשה דברוריה] מיהו ר"ע לשיטתו דס"ל וקינא את אשתו חובה וא"כ בודאי יקנא לה בעלה, כן נראה לי. מיהו בסוטה (דף כ"ו ע"א) הגירסא להיפך בהך דרשא דנקתה ונזרעה זרע ומחליף דר"י לר"ע ודר"ע לר"י וצ"ע:

12. דף על הדף סוטה דף כו עמוד א

בגמ': ונקתה ונזרעה זרע מלמד שאם היתה עקרה נפקדת דברי רבי עקיבא אמר ליה רבי ישמעאל וכו' אלא מלמד שאם היתה יולדת בצער יולדת בריוח קצרים יולדת ארוכים שחורים יולדת לבנים אחד יולדת שנים. **בין לר"י ובין לר"ע מבואר שהיא יוצאת "נשכרת" מהעסק הזה, ושואלים - וכי למה מגיע לה פרס, הלא בודאי מדובר באשה פרוצה שנסתרה לאחר שקינא לה בעלה.** אומר רבי אליהו לופיאן זצ"ל (מובא ב"שביבי לב" אות ק"י), הגמ' אומרת (מכות כג ב) ישב אדם ולא עבר עבירה, נותנים לו שכר כאילו עשה מצווה. אם אדם יושב ולא גונב, האם מגיע לו שכר על שלא גנב? התשובה היא לא. כי לא היה לו ניסיון לגנוב שהוצרך להתגבר עליו. אבל אם היה בא לידיו ניסיון ולא היה מתפתה - היה מקבל שכר. [1] **האשה הזאת היתה במצב של סתירה, ויכלה לעשות איסור, ולא עברה - אז מגיע שכר כאילו עשתה את המצווה, והשכר הזה שניקתה ונזרעה זרע.** וכן כתב בשערי שמחה להגאון בעל שבט סופר ז"ל פ' נשא.

עוד תירוץ יש בספר "עבודת יששכר" בפ' נשא, שיש כאן מדה כנגד מדה, דמאחר והכל רואים בניוולה, הרי שיש לה כפרה על עצם הייחוד, [2] **ומ"מ יחד עם זה יוצא חיזוק גדול בענייני צניעות,** וכמו שאומרת הגמ' (לקמן סג. ובנזיר וסוטה ב א) שכל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין. וכן כל הנשים שרואות בניוולה גודרות עצמן להיות יותר בצניעות. **ויוצא שהסוטה גורמת בעקיפין חיזוק גדול בצניעות. וכבר כתוב בזה"ק [וכ"ה במד"ר במדבר ח' ט'] שבשכר הצניעות זוכים לבנים,** כמו שכתוב (תהילים קכ"ח ג) אשתך כגפן פוריה בירכתי ביתיך בניך כשתילי זיתים סביב לשולחניך. ומאחר והיא גרמה לאחרים לזכות לבנים, ממילא גם לה מגיע שכר בתחום זה.

13. ספר שערים מציונים בהלכה

מהו דתימא אפשי פסולין לא ליפוש קמ"ל. פרש"י מהו דתימא לא נעשה שלום

ביניהם, הלואי לא יפרה ולא ירבה, הואיל וכל דורותיו ממזרין קמ"ל. מכאן הוכיח בשאלת יעב"ץ (ח"ב סי' צז) דממזר פשוט בעיניו שחייב בפו"ר. ועי' בפרי מגדים (מ"ז או"ח סי' ר"מ סק"א) שמשופק בזה. ועי' בש"ך (יו"ד סי' רפא סק"ח) שיש כמה מצות שאין הממזר חייב בהן. ובשו"ת נודע ביהודה (מהד"ת יו"ד סי' קפב) מבאר איזה מצות הן, ולא כתב פו"ר בהדיהו, ומוכח מזה דס"ל דממזר חייב בפו"ר. ובמנ"ח (מצוה א) הוכיח דהנובי"י השיג על הש"ך, וחייב בכל המצות עיי"ש. עוד כתב המנ"ח דצ"ע כיון דמרבח פסולים בישראל, היאך תצווהו התורה הקדושה שדרכיה דרכי נועם להוליד בנים ממזרים, שהם פסולים לעולם, ולא יטהרו הבנים בשום ענין, ואיך שייך לומר שמצווה בפו"ר.

✓ וצ"ע אם הוליד כשבא על אשתו בנדתה, אם קיים מצות פו"ר דהרי היא מצוה הכאה בעבירה, ולא דמי לממזר שבא על ממזרת, דאין הביאה בעבירה שהרי מותרת לו [עי' במס' סוכה (ל) ומה שכתבנו שם בענין מצוה הבאה בעבירה]. ועי' במנ"ח (שם) שכתב דאפי' ישראל כשר שהוליד ע"י שבא על הממזרת ג"כ קיים מצות פו"ר, והטעם דהעבירה נעשה בהבעילה, והמצוה קיים

14. תוספות הרא"ש מסכת סוטה דף כו עמוד א

והא דלא בדקי לה מיא כי אורחא משום דבאונס זנאי. והא לא תיקשי לך כיון שאנוסה היא למה יבדקוה המים כלל ואפילו דרך אברים, דאיכא למימר עונש פריצותא הוא שגרם לה לקנות לה בעלה והוה לה לאיזדהורי טפי אף שלא תאנס משום דאשת כהן היא וחברת הפריצים גרם לה ליאנס.

15. ספר איזהו מקומן

שמקנין אף בעריות שאין בהן איסור יחוד כגון אביה ואחיה. ובשירי קרבן חוכך דהש"ס דילן סבר כמ"ד בירושלמי שאין הקינוי חל באותן שמותרת להתייחד עימם.

ובהגהות חש"ל תירץ דא"א היה לומר שהמשנה נתכוונה לזאת, דהא ודאי אין איסור עריות החמור גורם להיתר יחוד, והא המותרת להתייחד עם בנה הוא משום שהתורה הוציאתם מכלל איסור יחוד, ואין שייך כלל לומר שהמשנה כיונה לזה.

והקר"א (יש ע"ג) כתב דהבבלי היה פשיטא ליה דמקנין ע"י כל הקרובים ואף אלו המותרין ביחוד, דבקפידת הבעל תליא מילתא והרי קפיד.

ע"ל ידי כל עריות מקנין פשיטא: המפרשים תמהו אמאי לא משני דקמ"ל

16. ספר איזהו מקומן

חז"ן מן הקטן וכו' איש אמר רחמנא ולא קטן:

א. הרמב"ם בפיהמ"ש וכן בהלכותיו (סוטה 6. ו.) כתב דאין מקנין לקטן פחות מבן ט' שנים ויום אחד, וכן פירש המאירי במשנה. וכתב הרש"ש דכן איתא נמי במדרש רבה (פר' נשא פ"ט). וביאר הכס"מ דמשמע להרמב"ם דקטן יותר מבן ט' שנים לא נתמעט כיון שביאתו ביאה לכמה דברים [כדאיתא במתני' נדה מה.]. לכך מיקרי 'איש' לענין שכיבה.

אולם הרע"ב פירש דנראה שממעט קטן פחות מבן י"ג שנה ויום אחד שלא הביא סימנים, כיון דכתיב 'איש' וקטן אינו איש. וכן מדברי תוס' בסוגיין (ד"ה אצל) מוכח דמפרשי דמעטין קטן פחות מבן י"ג שנה, ולכך קאמרי דמ"מ נאסרת על ידו אם הוא בן ט' ולא נתמעט אלא משתיה. והרש"ש והגהות חש"ל ופתחי תשובה (קעמ. ד.) העירו על רעק"א במשניות שדייק כן מדברי תוס' ביבמות (ס: ד"ה ע"י גלגול) ולא הוכיח מדבריהם בסוגיין.

ב. בטעם שיטת תוס' דקטן יותר מבן ט' נתמעט לענין קינוי אף שבכל התורה בעילתו בעילה וחשיב 'איש' - כתב המלבו"ם (נפשוטה ומלוה) משום דכתיב 'שכבת זרע' ופחות מבן י"ג שנה אינו מזריע ומוליד

כדאיתא בסנהדרין סט., ולכך לענין שכיבה של ש"ו לא מיקרי 'איש'.

וראה באור שמח (סוטה 6. ו.) שהקשה על שיטת תוס', והביא שבמדרשים ותוספתא משמע שלא כדבריהם.

ג. על שיטת הרמב"ם הקשה המשל"מ (6. א. ג., ג"ה ודע דטעמא דרבינו) כיון שקטן פחות מבן ט' אין ביאתו ביאה כלל לאוסרה למה לי קרא למעטו, הואיל ואינה נאסרת אין כאן קינוי. ותירץ והוכיח מסוגיא דלקמן דבעינן קרא למעט קינא לה דרך איברים, ש"מ דצריך למעוטי אף שאין האשה נאסרת כיון דסו"ס הבעל הקפיד בזה. ומתוך כך תמה על תוס' ריש פירקין (נג: ד"ה ושומרת ינס) שהקשו על פירש"י שם מה קינוי שייך היכא שאין נאסרת בסתירתה.

17. תוספות הרא"ש מסכת סוטה דף כו עמוד ב

אלא למעוטי גוי. תמיה לי האיך ס"ד למעוטי גוי מאיש וכי גוי לאו איש הוא, וצ"ל דס"ד דלאו איש הוא לאסור בביאתו דכתיב וזרמת סוסים זרמתם, ומסיק דמקנין על ידו נהי דחשיב כבהמה לענין זרעו לענין ביאה מיקרי איש וביאתו אוסרת.

18. תוספות הרא"ש מסכת סוטה דף כו עמוד ב

והא אמר רב הונא גוי מקנין על ידו. מכאן מקשים על הוראת ר"ת בבת ישראל שנשתמדה ונבעלה לגוי וחזרה למוטב ונתגייר הגוי עמה וגירשה בעלה, והתירה לגר שנתגייר עמה דלא שייך למימר אחד לבעול בבעילת גוי דרחמנא אפקריה לזרעיה דגוי דכתיב וזרמת סוסים זרמתם וביאתו כביאת בהמה... והקשה עליו הריב"ם דחזינא דאסירא לבעול על ידי בעילת גוי כדאמר בפ"ק דכתובות משום דאיכא פרוצות דעבדן ברצון ומיתסרו, ובפרק האשה שנאמרלה האשה שנחבשה על ידי נפשות אסורה לבעלה אפילו ישראל משום שנתרצית להם מאימת נפשה, ואמרין נמי במגילה כאשר אבדתי מבית אבא אבדתי ממך, ואמרין נמי דמקנין על ידי גוי, וכן ביאתו פוסלת פנויה לכהונה, אע"ג דביאת בהמה אינה פוסלת דאין זנות לבהמה כדאמרין בפ' הבא על יבמתו דכי אמרין רחמנא אפקריה לזרעיה דגוי ה"מ לענין חיים דזרעו חשיב כזרע בהמה אבל ביאתו לא חשיב כביאת בהמה, וכיון שאסורה לבעול אסורה לבעול מונטמאה ונטמאה. והא דקאמר בכתובות ולידרוש להו דאונס שרי ואינה מחוייבת למסור עצמה, משום דקרקע עולם היא וכיון שאינה עושה מעשה אינה מחוייבת למסור עצמה, דמהיכא גמרינן דעל עריות מחוייב למסור עצמו מרוצח כדאמרין בסנהדרין מה רוצח יהרג ואל יעבור ורוצח גופיה שחייב למסור עצמו היינו כשעושה מעשה אבל אם אמרו לו הנח שישליכו עצמך על התינוק שיתמעך או נהרוג אותך בהא ודאי אמרין מאי חזית דמא דחברך סומק טפי דילמא דמא דידך סומק טפי, וגבי נערה המאורסה גרסינן יהרג ואל יעבור ואבועל קאי, א"נ גרסינן תהרג ר"ל קודם שתביא עליה הבעול שאז היא עושה מעשה, ומשום הכי פריך גבי אסתר דפרהסיא הואי משום דידע שפיר דטעמא דקרקע עולם מועיל שאינה מחוייבת למסור עצמה משום עריות אבל ס"ד כיון דפרהסיא הואי מחוייבת למסור עצמה משום (קלקול) [חלול] השם, ומשני כיון (דפרהסיא) [דקרקע עולם] הואי אפילו חלול השם ליכא. ופסק של ר"ת נראה לי לקיים ולא מטעמיה, אלא משום דהא דאמרין ונטמאה אחד לבעול ה"מ היכא שלא היתה אסורה לבעול אלא על ידי ביאה זו אבל בביאת גוי דבלאו הכי היתה אסורה לו לא קרינא ביה ונטמאה אחד לבעול, ונהי נמי דנאסרה לבעול מ"מ לא ניתוסף בה איסור לבעול בביאה זו כיון דבלאו הכי היתה אסורה לו, וכן מוכחא סוגיא דשמעתין דקאמר מקנין על ידו פשיטא ומשני מהו דתימא ונטמאה ונטמאה כתיב ה"מ היכא דמתסרא בהך זנות כלומר היכי אמרין ונטמאה לבעול למימר גם ונטמאה לבעול וכיון דבלאו הכי אסירא ליה לא קרינא ביה נמי ונטמאה לבעול קמ"ל דאע"ג דלא קרינא ביה ונטמאה לבעול קרינא ביה מיהא ונטמאה לבעול, והסברא נותנת שאין לאסור עליו משום דבר שנעשה קודם שנתגייר דכקטן שנוולד דמי והראשונות לא תזכרנה.

19. דף על הדף סוטה דף כו עמוד ב

בגמ': מקנין ע"ג גוי כו'. במשך חכמה (במדבר ה, כז) כתב חידוש נפלא דאף דמקנין ע"י גוי, מ"מ הא דאמרו (לקמן כ"ז ע"ב) כשם שהמים בודקין האשה, כן בודקין את הבעול, היינו דוקא בבעול ישראל, אבל אם הבעול הוא נכרי אין המים בודקין אותו, שאותו נס ופלא שקרה (וכמו שהאריך הרמב"ן) שמת מיתה פתאומית, אופן נפלא כזאת הוא רק מחמת השגחת הקב"ה בעמו ישראל, שיוסרו וילמדו לפרוש מן העריות, ולא בשאר האומות.

ודייק לי' מלישנא דקרא (שם) והיתה האשה לאלה "בקרוב עמה" דייקא, ולא בקרב עם אחר, שאם הי' הבעול מעם אחר ואומה אחרת, לא היו המים פועלים בו.

20. תוספות הרא"ש מסכת סוטה דף כו עמוד ב

פרט לכשקנא לה דרך איברים. וא"ת והלא עיקר קינוי הוי אל תסתרי כדתנן בפ"ק, וכך אמר לה, וכי בשביל שהוסיף לומר ולהזכיר גם דרך איברים בטל הקינוי, אם לא הזכיר אלא הסתירה הוי קינוי ואם הוסיף להזכיר דבר שהוא פריצות יותר וכי בשביל זה בטל הקינוי מ"מ עברה על התראתו ונסתרה, וי"ל כגון שאמר לה איני חושדך אלא דרך איברים הילכך גרע טפי שלא קנא לה בדבר שנאסרת עליו אבל אל תסתרי סתם היינו בשביל שלא תבעל.

21. קרן אורה מסכת סוטה דף כו עמוד ב

גמרא אמר ליה אביי פריצותא בעלמא ופריצותא מי אסר רחמנא. קצת קשה מכאן לדברי הרמב"ם ז"ל שכ' (ה' איסו"ב פכ"א ה"א) דעל קריבות של עריות עובר בלאו דלא תקרבו. א"כ מאי קאמר פריצותא מי אסר רחמנא. אלא דמהא דניחא ליה לאביי דאתי למעט נשיקה. אפי' למ"ד דאין זו העראה, ש"מ דעכ"פ יש בזה לאו דלא תקרבו. וה"נ שאר קריבות. והא דקאמר פריצותא מי אסר רחמנא. היינו לענין סוטה קאמר. דלא מסתבר שתיאסר ע"י זה. ולא איצטרך קרא למעוטי, ולנשיקה הוא דאיצטרך קרא, אע"ג דבעלמא אינה נאסרת בזה. מ"מ בהא ס"ל נמי לאביי דה"א דבקפידא דבעל תליא. ועי' בד' הרמב"ם ז"ל בפכ"א מהל' א"ב. ובדברי הה"מ שם, שכ' שם דבנשיקה ליכא איסורא אלא כמו בשאר קריבות.

ועי' במס' מעילה (יז): בשד בן תמליון, וכתבו התוס' שם שהוא רגיל בין הנשים להתלוצץ בהן, ומשמע דאינו אלא ענין ליצנות. ודברי תשו' מהר"ם מלובלין הובא בטו"ז (אהע"ז סי' ו סק"ט) ובכ"ש (סק"ז). ומצאתי בשו"ת חיים שאל (סי' נג) שגם בדורו הזדמן שאלה כזו, והאריך לברר כדברי המהר"ם להיתר, והביא עובדא מירושלמי (שבת פ"א ה"ג) מעשה בחסיד א' שהיה יושב ושונה אל תאמין בעצמך עד זקנתך, ובאת שידה אחת בדמות נקבה לנסותו, ואח"כ התחרט והצטער מאד, ואמרה אליו לא תצטער, כי אינני אדם אלא רוח כו'. עוד הביא מגמרא גיטין (סח): דאשמדאי בא על נשי שלמה המלך, ולא מצינו שאסרם עליו, ומדסתמו דבריהם משמע דזה פשוט דמותרים, והאריך מאד ומסיק להיתר כדברי המהר"ם. וע"ע בברכי יוסף (אהע"ז סי' ו סק"י). ובשו"ת רבינו חיים כהן (אהע"ז סי' ח) חולק על המהר"ם, וכתב דשד גרע מבהמה, דאיתא במס' סנהדרין (נח.) עה"כ (בראשית ב-כד) "והיו לבשר אחד", מי שנעשים בשר אחד, יצאו בהמה וחיה שאינם נעשים בשר א', ופרש"י שאינם יולדין מן האדם, ועי' בגמ' ב"ב (עג): גבי הורמין בר לילית, ופי' הרשב"ם (ד"ה ה"ג) שהיה אותו שד מאדם הבא על השידה, ולפ"ז אע"ג דבהמה אימעט, היינו משום דאינה יולדת מן האדם, אבל שידה דיולדת מאדם, שפיר נאסרה משום זונה כו' ונאסרה אפי' על בעלה ישראל. ובשו"ת מחנה חיים (מהד"ג אהע"ז סי' נה) האריך בענין זה, ומיישב קושית ר"ח כהן ע"ש. ועי' בספר חסידים (סי' תסט). והשי"ת יצילנו מכל מיני פגעים המתרגשות בעולם.

למעוטי בהמה דאין זנות בבהמה. פרש"י אין זנות בבהמה שאינה נעשית זונה כבעלת בהמה, ואינה נאסרת על בעלה. ועי' במס' יבמות (נט): נבעלה לבהמה כשרה לכהונה, ופרש"י דכשרה אפי' לכהן גדול דמוכת עץ בעלמא היא, ומאן דמתיר מוכת עץ לכ"ג, מתיר נמי בה. וכ"כ הרמב"ם (תרומות פ"ו הי"א) ופי' הרדב"ז דאין ביאת הבהמה ביאה. וע"ע ברמב"ם (אס"כ פ"ז הי"ד) דאם נבעלה לבהמה ה"ז מותרת לכ"ג. ועי' עו"ש (ריש פ"ח) הנרבעת לבהמה אע"פ שהיא בסקילה לא נעשית זונה ולא נפסלה לכהונה, שהרי לא נבעלה לאדם. ובתשו' מהר"ם מלובלין (סי' קטז) נשאל במעשה זר ותמה, שנודמן לאשה רוח ושר, ובא אליה בדמות בעלה, אם היא נאסרת לבעלה ישראל, או לכל הפחות נאסרה לבעלה כהן, דכיון שהם פריין ורביין כאדם, אפשר דדינם כאדם, או דילמא דאינם בגדר אדם, והויא כמו שנרבעת לבהמה, ודעתו שם דאין הענין תלוי משום שפריין ורביין כאדם, אלא באישות תלה רחמנא דכתיב (נשא ה-יג) "ושכב איש אותה", ובהמה ורוח לא מיקרי איש. נ"ל טעמו דלא תלוי הדבר משום שהם פריין ורביין דגם בהמות וחיות פריין ורביין,

23. הערות הגרי"ש אלישיב מסכת סוטה דף כו עמוד ב

א"ר פפא למעוטי בהמה דאין זנות בבהמה. ובפשטות מבואר כאן בזה הטעם דבהמה אין מקנין ע"י משום דאין לבהמה והנה בתשו' מהר"ם מלובלין [קי"ז] כתב לדון, בשד שבא על א"א אם אוסרה וכתב לדון כדבר פשוט דכיון דכתוב איש בפרשה הרי בעינן איש וזה ממעט שד וודאי ממעט נמי בהמה שאינה איש, ומכלל האי מיעוטא ממעטינן ומאי דמשמע בגמ' דבהמה מתמעט משם דאין זנות לבהמה אין זה נתינת טעם אלא בא לומר עוד דין דגם אין זנות לבהמה ונפק"מ מהאי דינא דאין לבהמה פוסלת מתרומה משום דאין זנות לבהמה, ולדרכו יתורץ קושיית תוס' שהקשו דלרבא דס"ל ביבמות דיש זנות לבהמה מאי איכא למימר שימעטו אינו איש דמתנ"ל ולדרכו של המהר"ם שפיר דעיקר המיעוט של בהמה ילפינן מאיש וגם רבא יודה לזה.

SEE ADDENDUM